

Του Θανάση Τριαρίδη

Στο νου μου έχω εκείνη τη σκιά στον τοίχο της Χιροσίμα – τη σκιά που κάποτε ήταν ένας άνθρωπος. Σκέφτομαι πως ετούτη η σκιά είναι -αλίμονο- έργο ανθρώπινο' σκέφτομαι πως κάθε τέτοιος θανατερός όλεθρος προϋποθέτει έναν θεσμό θανάτου, έναν στρατό που να τον λατρεύει, που να θρέφεται από αυτόν. Μα τι είναι ο στρατός; Η υπαγωγή του ανθρώπου σε έναν μηχανισμό εξόντωσης της ζωής – μια εκπαίδευση σε φονικά όπλα, σε ήθη μίσους, σε δεδομένα φόβου. Αλλιώς: η εκμάθηση του τελετουργικού φόνου, η προσχώρηση του ανθρώπου στην απανθρωπιά. Φυσικά συνοδεύεται από όλα τις ιδεολογικές κατασκευές των εξουσιών: Έθνος, Θρησκεία, Προαιώνιος Εχθρός, Εθνική Άμυνα, Ζωτικός Χώρος. Όποιος δεν πείθεται από όλα αυτά τα ψέματα, όποιος αρνείται να πολεμήσει την ζωή, είναι είτε δειλός, είτε προδότης. Πάντοτε ένας Μπαμπούλας που «θα έρθει να σκοτώσει και να βιάσει τις μανάδες και τις γυναίκες μας» είναι το όργανο της απαραίτητης χειραγώγησης. Και ελάχιστοι σκέφτονται πως ο Μπαμπούλας δεν είναι τίποτε άλλο από έναν άλλον στρατό εκπαιδευμένο στο μίσος και στον θάνατο παρόμοια με τον δικό μας. Ελάχιστοι σκέφτονται πως όλα τα ολοκαυτώματα της ιστορίας τα έκαναν υπάκουοι και καλοεκπαιδευμένοι στρατιώτες: τέτοιοι φόρτωσαν τα τραίνα για το Άουσβιτς, τέτοιοι ρίξανε τη βόμβα στη Χιροσίμα.

Δυστυχώς όλα αυτά τα γράφω εκ του ασφαλούς. Η σύμπτωση των λόγων με την πράξη είναι το μέγα ζητούμενο της ηθικής φιλοσοφίας από τον καιρό του πλατωνικού Κρίτωνα (εκεί όπου η θεωρία αναμετρείται με την δυνατότητα της πράξης). Κι εγώ στην πράξη στάθηκα δειλός: όταν έφτασα στα είκοσι τέσσερα, αντί να αρνηθώ τον θεσμό του θανάτου πληρώνοντας το τίμημα της απόφασής μου, υπηρέτησα κι εγώ ένοπλα την στρατιωτική μου θητεία δίχως την παραμικρή διαμαρτυρία ή αντίσταση. Ο λόγος ετούτης της θλιβερής υποταγής: ο φόβος να βγει κανείς από το σκλαβωμένο κοπάδι, από την βολική πεπατημένη της ανελευθερίας, η συνειδητή και ασυνειδητή αποδοχή διαφόρων φασιστικών στρεβλώσεων περί ανδροπρέπειας, καθήκοντος, λεβεντιάς και φιλότιμου, ο εαυτούλικος τρόμος για τις συνέπειες, όλα μαζί. Πολύ σύντομα έγινα πολυβολητής σε όπλα που ρίχνουν εξακόσιες σφαίρες το λεπτό, εκπαιδεύτηκα σε προσομοιώσεις θανάτου, έκανα δεκάδες βολές πάνω σε χάρτινους στόχους που είχαν πάνω τους ζωγραφισμένους ανθρώπους, αποδέχτηκα την βία και την απειλή ως μέθοδο επιβίωσης. Πλέον είμαι ένας ακόμη άνθρωπος με συνείδηση υπό αναστολή – ένας ακόμη τροχός της θανατηφόρας μηχανής: το επίσημο κράτος με ενεθάρρυνε, η επίσημη θρησκεία με επικρότησε, η χειραγωγημένη κοινωνία με λογάρισε για αξιοσέβαστο μέλος της.

Ευτυχώς υπάρχουν κάποιοι άλλοι, κάποιοι που κολυμπάν ανάποδα στα ποτάμια – και οι εμπειρότεροι λένε πως αυτοί είναι που κουβαλάν, με θυσίες και τίμημα, την σπορά ενός

καλύτερου κόσμου. Από τον καιρό του Αρχίλοχου και του Αριστοφάνη μέχρι τους αναρχικούς φιλοσόφους του 19ου αιώνα και τα αντιπολεμικά κινήματα του 20ου διανύθηκε ένας αργός όσο και κρίσιμος δρόμος. Το κίνημα των ανθρώπων που αρνήθηκαν να εκπαιδευτούν στον θάνατο και να τον υπηρετήσουν, γεννημένο μαζί με οράματα κοινωνικών ουτοπιών, βρίσκεται σήμερα, στον κόσμο ολόκληρο αλλά και στην Ελλάδα, την έκφραση του μέσα από τους Αντιρρησίες Συνείδησης. Δηλαδή: μέσα από ανθρώπους που φυλακίζονται, κυνηγιούνται, καταδιώκονται, υβρίζονται και λοιδορούνται επειδή αποφάσισαν να μην υπηρετήσουν την θεσμοθετημένη βία, την λογική που βλέπει τον Άλλο ως εχθρό, την απαξίωση της ζωής. Είναι άνθρωποι σαν κι εμάς – με οικογένειες, καθημερινές αγωνίες και ανάγκες, όνειρα και επιθυμίες: ο Φίλιππας Κυρίτσης, ο Μιχάλης Μαραγκάκης, ο Νίκος Καρανίκας, ο Λάζαρος Πετρομελίδης, ο Γιώργος Μοναστηριώτης και πολλοί άλλοι (τα ονόματα τους θα παραμείνουν άγνωστα στις υπερήφανες πλειοψηφίες). Μα αυτοί, οι άνθρωποι σαν κι εμάς, βρήκαν την δύναμη να αντιστοιχίσουν πνευματικές αξίες σε υλικές ανάγκες – και να επιλέξουν (προσοχή στο ρήμα: να επιλέξουν) τις πρώτες.

Ας μιλήσουμε στα παιδιά μας για όλους αυτούς. Για το δικό τους θάρρος, για τη δική μας υποταγή.

(Δημοσιεύτηκε στην Μακεδονία της Κυριακής, στις 19-9-2004. Περιλαμβάνεται στο βιβλίο Σημειώσεις για το τρεμάμενο σώμα, που εκδόθηκε τον Μάιο του 2006 στην σειρά Αντιρρήσεις των Εκδόσεων Τυπωθήτω).